

Handläggare
Anna Ambjörn
Telefon: 08-508 22 048

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd

Förslag till Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050

Remissyttrande

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner och översänder tjänsteutlåtandet som svar på remissen till Miljöförvaltningen.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Gunnar Ohlsén
avdelningschef

Sammanfattning

I budget för 2012 fick Miljö- och hälsoskyddsämnden i uppdrag att ta fram en färdplan som visar hur staden kan bli fossilbränslefri till 2050. Slutsatsen i förslaget till färdplanen är att det är möjligt uppfylla målet om att ingen energi med fossilt ursprung används i Stockholm år 2050. För att lyckas uppnå målet fordras dock ett mycket målmedvetet arbete och att beslut som stödjer målet tas av staden, staten och enskilda aktörer i god tid. I färdplanen presenteras förutsättningar och risker som ligger till grund för en analys av vilka åtgärder som behöver vidtas för att målet om fossilbränslefrihet ska uppnås. Förvaltningen anser att förslaget till färdplan tydligt visar på behovet av ett omfattande arbete och investeringar för att uppnå målet om ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. För att driva på utvecklingen och för att klara målet tror förvaltningen att utvecklingen kontinuerligt behöver följas. En viktig åtgärd är överföringen av persontransporter från bil till kollektivtrafik, gång och cykel. Till exempel kan en satsning som Spårväg Syd och annan spårbunden trafik i stor utsträckning bidra både till att det skapas fler bostäder samt till en betydande överföring av personresor till kollektivtrafiken.

Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsförvaltning
Avd för samhällsplanering

Telefonvägen 30, 9 tr
Box 490 129 04 Hägersten
Telefon 08-508 22 048
Växel 08-508 22 000
Fax 08-508 22 099
hagersten-
liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Avdelningen för samhällsplanering. Förvaltningen har deltagit vid informationstillfälle om förslaget till färdplan.

Bakgrund

I budgeten för 2012 fick Miljö- och hälsoskyddsnamnden i uppdrag att ta fram en färdplan som visar hur staden kan bli fossilbränslefri till 2050. Under året har en projektgrupp och en styrgrupp på miljöförvaltningen arbetat med uppdraget. Tre seminarier har hållits med Stadsmiljörådet där olika delar av färdplanen presenterats och diskuterats. Sakfrågor i förslaget till färdplan har under året diskuterats med representanter från olika förvaltningar i staden, främst Fortum Värme AB och trafikkontoret.

Färdplanen knyter an till flera av stadens styrdokument; Stockholms Miljöprogram 2012 – 2015, Åtgärdsplan för Klimat och Energi 2012 – 2015, Stockholms översiktsplan ”Promenadstaden” och Framkomlighetsstrategin för att nämna några. Även Vision 2030 och Energiplanen är viktiga underlag till Färdplan 2050.

Samtidigt med stadens arbete med färdplanen har Naturvårdsverket på regeringens uppdrag samordnat arbetet med att ta fram en nationell färdplan för 2050 i enlighet med EU:s färdplan för 2050, vilka tas fram för att visa hur de ska uppnå FN:s klimatmål att medeltemperaturen i atmosfären inte ska öka mer än två grader till 2050.

Slutsatsen i förslaget till Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 är att det är möjligt uppfylla målet om att ingen energi med fossilt ursprung används i Stockholm år 2050, med undantag av avfallsförbränning av fossila plaster, flygbränsle och bränsle till sjöfart. För att lyckas uppnå målet fordras dock ett mycket målmedvetet arbete och att beslut som stödjer målet tas av staden, staten och enskilda aktörer i god tid. Dessutom måste ekonomiska medel avsättas och styrmekanismer inrättas och samordnas mellan alla relevanta aktörer.

Färdplanen föreslås ses över i samband med att Stockholms åtgärdsplan för klimat och energi revideras. Vilket sker vart fjärde år samtidigt som stadens miljöprogram revideras samt

efter år 2030 då det nationella målet om fossilbränslefri fordonsflotta ska vara uppfyllt.

Förutsättningar och risker

Analysen är uppdelad på följande områden för energianvändning:

- Energi till värme, komfortkyla och varmvatten
- Energianvändning av värme och varmvatten i byggnader
- Övrig el och gasanvändning
- Transporter
- Flyg, sjöfart och arbetsmaskiner

Inom respektive område beskrivs förutsättningarna för minskade koldioxidutsläpp samt riskerna för att målet inte uppnås.

För *värmeförsörjning* är förutsättningarna främst att Värtaverket konverteras till att drivas på biobränsle alternativt avvecklas. Samt att oljeeldade pannor i fjärrvärmesystemet och reservkraftverk i staden eldas med bioljor alternativt ersätts med annan uppvärmning. Stadsgasen måste också ersättas med biogas.

- Den största risken här är att tillgången på biobränslen inte är tillräcklig.

För *varmvatten och värme* i byggnader krävs energieffektiviseringar. Här är förutsättningarna främst att staden framgent kan ställa stränga krav på energieffektiva byggnader vid markanvisningar samt att det finns lämpliga ekonomiska styrmedel för finansiering av effektiviseringar i befintlig bebyggelse.

- Här är den största risken att kommunen förbjuds att ställa strängare krav på energianvändningen i nybyggnationen än de nationella kraven.
- Det finns även risk för att ägare av befintliga byggnader saknar finansiering till effektiviseringar

Övrig el- och gasanvändning handlar om hushållsel och verksamhetsel och omfattar all elanvändning utom uppvärmning och transporter. I färdplanen förutsätts att elproduktionen i Sverige och Norden kommer att bygga på förnybar produktion år 2050 och kan därmed betraktas som fossilbränslefri. Här är därför förutsättningen att naturgasen i stadsnätet ersätts med biogas.

- Den största risken är att konkurrensen om biogas blir för stor och den inte räcker till, samtidigt som tillgången på naturgas bedöms vara god.

Åtgärderna för att minska utsläpp från *transporter* måste ske på flera olika sätt parallellt: Förutsättningarna för fossilbränslefria resor är främst att kollektivtrafiken byggs ut till nära nog fördubblad kapacitet i kombination med åtgärder för att hämma biltrafiken, att staden gynnar distansarbete, ökad gång- och cykeltrafik, en översiktsplanering som samordnar ny bebyggelse med förstärkningar i befintlig kollektivtrafik samt nytillkommande sådan, ingen försäljning av fossila bränslen efter år 2050 samt en väl utbyggd infrastruktur för förnyelsebara drivmedel.

- En risk är att utbyggnaden av kollektivtrafiken sker långsammare än vad som förutsätts i färdplanen.
- Tillgången på biobränslen kommer att vara begränsad.
- Låg acceptans att använda cykel/gång vid dåligt väder vilket ökar kraven på kapaciteten i kollektivtrafiken.
- Tillgången på naturresurser kan hämma utveckling av ny fordonsteknik, till exempel batterier till elbilar.

I analysen ingår *flyget* till och från Bromma upp till 915 meters höjd samt *sjöfart* inom stadens geografiska utbredning. En fjärdedel av flygbränslet förutsätts vara fossilt år 2050. Det är främst kryssningstrafiken som beräknas öka och fartygen beräknas till stor del ha gått över till bioolja och biogas. Utvecklingen är dock osäker och rådigheten över den internationella sjöfarten är liten. Till arbetsmaskiner används i huvudsak diesel men kan redan i dag ersättas med biodiesel. I färdplanen förutsätts arbetsmaskiner vara helt fossilbränslefria år 2050 genom att dieseln byts ut mot biodiesel.

Analys av åtgärder

I färdplanen presenteras förutsättningar och risker som ligger till grund för en analys av vilka åtgärder som behöver vidtas för att målet om fossilbränslefrihet ska uppnås. Stadens förvaltningar och bolag behöver sedan konkretisera åtgärder och göra detaljerade analyser med avseende på rådighet, kostnader och andra konsekvenser. Här följer exempel på åtgärder som kommit ur analysen:

- Skapa ett integrerat värmesystem som kan omhänderta överskottsenergi. Här föreslås en permanentning av Fortums projekt ”Öppen energi”.
- Staden verkar för en övergång till biobaserade plaster.

- Produktion av förnybar energi på stadens egna byggnader (bl a solenergi) samt verkar för att det även sker på andra byggnader i staden.
- Kraftfulla åtgärder för minskad elanvändning främst el till drift av byggnader och näringsverksamheter.
- Staden beslutar om skärpta krav för energianvändning i nybyggnation på stadens mark samt verkar för skärpta nationella krav.
- Staden verkar för arkitektur som minskar behovet av uppvärmning och komfortkyla.
- Staden minskar energianvändningen i egna befintliga fastigheter och anläggningar med minst 30% och där så är möjligt med 50% till år 2050.
- Staden verkar för nationella krav på energieffektiviseringar vid ombyggnationer.
- Staden effektiviserar verksamhetselen (all el utom till uppvärmning och transporter)
- Staden verkar för skärpta upphandlingskrav avseende arbetsmaskiner och bränslen. En rad åtgärder föreslås också för att fördubbla antalet kollektivtrafikresenärer till år 2050 samt att öka resorna med cykel och till fots. Åtgärder föreslås också för effektivare godstransporter, effektivare fordon, biodrivmedel och elbilar.

Förvaltningens synpunkter

Förslaget till färdplan visar tydligt på behovet av ett omfattande arbete för att uppnå målet om ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. I planen presenteras en rad förutsättningar, risker och analyser av åtgärder som måste till för att klara av en sådan utmaning. Åtgärderna kommer att innebära avsevärda investeringar i miljövänlig teknik, utbyggd kollektivtrafik, om- och utbyggd infrastruktur för ökade gång- och cykeltransporter m m. Ekonomiska och rättsliga styrmedel krävs parallellt med ökad information och kunskap hos medborgarna. Staden själv har inte rådighet i alla de åtgärder som föreslås utan bygger på samarbete med och påverkansarbete mot andra aktörer.

De analyserade åtgärderna i planen presenteras som ”verka för” åtgärder. För att uppnå målet om ett fossilbränslefritt Stockholm bör dessa så snart det överhuvudtaget är möjligt omvandlas till mål för staden och omsättas till indikatorer och aktiviteter. De beskrivna förutsättningarna, riskerna och åtgärderna bör på ett tydligt sätt kopplas ihop med och relateras till de befintliga styrdokument som färdplanen knyter

an till. På så sätt blir målbilden tydligare och vägen dit lättare att få överblick över.

Färdplanen föreslås ses över i samband med att Stockholms åtgärdsplan för klimat och energi revideras, vilket sker vart fjärde år samtidigt som stadens miljöprogram revideras. För att driva på utvecklingen och för att klara målet tror förvaltningen att utvecklingen kontinuerligt behöver följas. En tidplan för hela färdplanens alla olika delar bör också fastställas för att lättare kunna följa att utvecklingen går åt rätt håll och i så tidiga skeden som möjligt se eventuella avvikelser och hinder.

En stor del av koldioxidutsläppen sker från transporter och många av åtgärdsförslagen rör persontransporter i Stockholm. En viktig åtgärd är förstås överföringen av persontransporter från bil till kollektivtrafik, gång och cykel som kräver nya investeringar, vilket det också planeras för i staden. Till exempel kan en satsning som Spårväg Syd och annan spårbunden trafik i stor utsträckning bidra både till att det skapas fler bostäder samt till en betydande överföring av personresor till kollektivtrafiken.

Bilaga

1. Förslag till färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. Remisshandling finns att läsa på www.insyn.stockholm.se under Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds sammanträde 13 juni 2013.